

Dobro došli u Kanton Bern

Korisne informacije za novodoseljene osobe

Bosnisch / Kroatisch / Serbisch
bosnien / croate / serbe

Gesundheits- und Fürsorgedirektion
des Kantons Bern
Sozialamt, Abteilung Integration

Direction de la santé publique
et de la prévoyance sociale du
canton de Berne, Office des
affaires sociales, Division Intégration

Dragi novodoseljeni

Srdačno dobrodošli u atraktivni i raznoliki Kanton Bern. Radujemo se tome da ste se odlučili ovdje živjeti.

Kanton Bern raspolaže sa nekoliko gradskih centara, ali i sa mnogo seoskih predjela. Na dan 01. januar 2015 godine ovdje je bilo naseljeno 1.009.204 žitelja (stanovnika), od čega je 15% stranih nacionalnosti. Najveći dio bernskih žitelja (stanovnika) živi u gradovima Bern, Biel, Burgdorf i Thun. Sa dva službena jezika, njemačkim i francuskim, Kanton Bern je dvojezičan. Postoji i nekoliko dvojezičnih općina, ali je službeni jezik na općinskom nivou najčešće njemački ili francuski.

Nama je važno da se Vi u Vašoj novozabranj domovini osjećate dobro i da se brzo možete priviknuti. Integracija je uvijek jedan obostrani proces. Za to je potrebno Vaše angažiranje, isto kao i razumijevanje od strane domaćih žitelja (stanovnika). Ova brošura Vam pruža pregled ponuda i usluga koje Vam olakšavaju prve dane u Kantonu Bern. Molimo Vas da to iskoristite! Mnoge općine imaju uz to i vlastite ponude za integriranje. Za dalje informacije obratite se direktno općini u kojoj živite.

Pogledati također: Informacijska platforma www.integration-be.ch

Brošura «Willkommen in der Schweiz» (www.bfm.admin.ch > Publikationen)

Sadržaj

Savjetovanje o pitanjima svakodnevnog života i integracije	5
Boravak/Naknadno doseljenje porodice (spajanje porodice)	6
Tečajevi njemačkog i francuskog jezika i integracioni tečajevi	9
Rad	10
Stanovanje	13
Vaspitanje / čuvanje djece / škola	15
Zdravlje / socijalna sigurnost	19
Zaštita od diskriminacije	23
Porezi	25
Mobilnost	26

Savjetovanje o pitanjima svakodnevnog života i integracije

Imam opća pitanja o životu u Švicarskoj i želim znati više o nekoj određenoj temi. Kome se mogu obratiti?

Imate li specifična pitanja o jeziku? O braku, partnerstvu i porodici? O kućnom nasilju? O školi i zanimanju? O finansijama, pravu i zdravlju? O ophođenju s organima uprave? O migraciji i uzrastu? Ili o diskriminiranju i rasizmu?

Kontakt službe za Integraciju savjetuju strankinje i strance o svim pitanjima svakodnevnog života i pitanjima integracije. Kontakt službe mogu Vam u slučaju potrebe organizirati kontakt i s drugim, specijaliziranim organizacijama.

Grad Bern:

Kompetenzzentrum Integration der Stadt Bern

(Kompetentni centar za pitanja integracije Grada Berna)

Effingerstrasse 21, 3011 Bern

Tel. 031 321 60 36

E-Mail integration@bern.ch

www.bern.ch/integration

Region Emmental-Mittelland-Oberaargau:
isa Informationsstelle für Ausländerinnen- und Ausländerfragen (isa Služba za Informacije za strankinje i strance)

Speichergasse 29, 3011 Bern

Tel. 031 310 12 72

E-Mail isa@isabern.ch

www.isabern.ch

Region Biel-Seeland-Berner Jura:

MULTIMONDO

Neumarktstrasse 64, 2503 Biel/Bienne

Tel. 032 322 50 20

E-Mail info@multimondo.ch

www.multimondo.ch

Region Thun-Oberland:

KIO Kompetenzzentrum Integration (KIO Kompetentni centar za pitanja integracije)

Schubertstrasse 10, 3600 Thun

Tel. 033 223 50 75

E-Mail kio@thun.ch

www.thun.ch/kio

Pregled ostalih savjetovališta i ponuda možete naći na internetskoj stranici:

www.integration-be.ch

Boravak / Naknadno doseljenje porodice (spajanje porodice)

Gdje mogu dobiti informacije o mojoj dozvoli boravka (Aufenthaltsbewilligung) ili dozvoli za nastanjenje (Niederlassungsbewilligung)?

Vašu dozvolu boravka ili dozvolu za nastanjenje morate redovno produžavati. U zavisnosti od vrste vaše dozvole boravka ili azila (L, B, C, G, N, F) imate različita prava i obaveze. Koji rokovi važe za produženje Vaše sadašnje dozvole? Koja prava i obaveze idu uz Vaš pravni status za strance? Kako možete Vašu dozvolu boravka promijeniti u dozvolu za nastanjenje? Ili kako morate postupiti kada želite podnijeti zahtjev za dobijanje švicarskog državljanstva? Odgovore na ova pitanja mogu Vam dati Migraciona služba Kantona Bern i – ako živite u Bernu, Bielu ili Thunu – Gradske službe za stanovništvo.

Migrationsdienst des Kantons Bern (Migraciona služba Kantona Bern)

Eigerstrasse 73, 3011 Bern
Tel. 031 633 53 15
E-Mail midi.info@pom.be.ch
www.be.ch/migration

Stadt Bern:

Einwohnerdienste, Migration und Fremdenpolizei (Službe za stanovništvo, migraciju i policija za strance)

Predigergasse 5, 3011 Bern 7
Tel. 031 321 53 00
E-Mail einwohnerdienste@bern.ch
www.bern.ch (> Einwohnerdienste)

Stadt Biel:

**Bevölkerung (Dienststelle
Ausländerinnen und Ausländer)
(Stanovništvo - Služba za strankinje
i strance)**

Neuengasse 28, Postfach 1120, 2501 Biel
Tel. 032 326 12 25

E-Mail bevoelkerung@biel-bienne.ch
www.biel-bienne.ch (> Behörden/
Verwaltung > Direktion Soziales und
Sicherheit > öffentliche Sicherheit >
Einwohner- und Spezialdienste

Stadt Thun:

**Einwohnerdienste der Stadt Thun
(Službe za stanovništvo Grada Thuna)**

Hofstettenstrasse 14, Postfach 145,
3602 Thun

Tel. 033 225 82 49

E-Mail einwohnerdienste@thun.ch
www.thun.ch/einwohnerdienste

**Želio bih da u Švicarsku dovedem svo-
ju porodicu. Kako trebam postupiti
i ko me pri tome može savjetovati?**

Informacije i sve potrebne formulare za naknadno doseljenje porodice možete dobiti u službama za stanovništvo gradova Bern, Biel i Thun, odnosno kod Migracione službe Kantona Bern (adrese pogledajte na stranici 6). Podršku u tome Vam mogu ponuditi i kontakt službe za Integraciju (adrese pogledajte na stranici 5). Binacionalni parovi i porodice mogu se obratiti i savjetovalištu za žene i muškarce u binacionalnim vezama (frabina).

**frabina Beratungsstelle für Frauen und
Männer in binationalen Beziehungen
(frabina Savjetovalište za žene i
muškarce u binacionalnim vezama)**

Laupenstrasse 2, 3008 Bern

Tel. 031 381 27 01,

E-Mail info@frabina.ch

www.frabina.ch

U Švicarsku sam došao/la ženidbom/udajom. Šta moram znati?

Imate li pitanja o bračnom pravu Švicarske? O statusu stranaca, koji ste dobili ženidbom sa Švicarkinjom odnosno udajom za Švicarca ili vjenčanjem s osobom s pravom boravka u Švicarskoj? Ili želite opće informacije o braku ili partnerstvu? Kontakt službe za Integraciju stoje Vam na raspolaganju (adrese pogledajte na stranici 5).

Ako ste se u Švicarskoj oženili/udali ili ako u Švicarskoj živite u braku, podliježete švicarskom bračnom pravu. U Švicarskoj važi načelo ravnopravnost žene i muškarca – također i van bračne zajednice. To znači da oba bračna partnera imaju jednaka prava i obaveze i da odluke koje se odnose na sve oblasti njihovog zajedničkog života donose zajedno.

Nasilje u braku je u Švicarskoj tzv. oficijalni delikt. To znači da se to djelo mora krivično-pravno goniti po službenoj dužnosti, pa i protiv volje žrtve.

Podsjetnik na 15 različitih jezika o najvažnijim pravima i obavezama prema švicarskom bračnom pravu možete naći na internetskoj stranici:

www.bj.admin.ch (> Themen > Gesellschaft > Zivilstand > Merkblätter)

Ostale informacije možete naći na internetskoj stranici:

www.integration-be.ch

Informacije o različitim temama binacionalnog braka i partnerstva također se nalaze na internetskoj stranici: www.binational.ch

Tečajevi njemačkog i francuskog jezika i integracioni tečajevi

gdje mogu učiti njemački ili francuski jezik?

U Kantonu Bern se govori uglavnom njemačkim, a u nekim oblastima francuskim jezikom. U školama njemačkog govornog područja govori se njemačkim književnim jezikom, a u svakodnevnom životu se ipak govori dijalektom, dakle švicarskim njemačkim. Da biste se mogli snalaziti u poslovnom svijetu, kao i u svakodnevnom životu, za Vas je važno da možete razumjeti jezik i govoriti jezikom kojim se govori u Vašem novom mjestu stanovanja. Tako lakše uspostavljate kontakte sa Švicarcima i Švicarkinjama i brže nalazite posao.

U Kantonu Bern postoje brojne ponude za tečajeve jezika. Neki od njih prenose znanja jezika za svakodnevni život u Švicarskoj ili o specifičnim temama, kao što su posao, škola, djeca itd. Pored njih postoje integracioni tečajevi, koji prije svega pružaju znanje o svakodnevici i životu u Švicarskoj. Neki tečajevi nude dodatnu mogućnost za čuvanje djece za vrijeme trajanja tečaja .

Pregled tečajeva njemačkog i francuskog jezika u Kantonu Bern daje www.be.ch/sprachkurse-migration

Spisak s ponuđačima integracionih tečajeva u Kantonu Bern možete naći na internetskoj stranici: www.integration-be.ch

Pregled različitih ponuda može Vam dati i Kontakt službe za Integraciju u Vašem regionu (adrese pogledajte na stranici 5). Neke od službi i same nude tečajeve jezika i integracione tečajeve.

Rad

Želim raditi u Kantonu Bern. Kako trebam postupiti?

Posjedujete li važeću legitimaciju za strance bez naznake «s pravom na uposlenje»? Tada se javite Službi za kontrolu žitelja u općini gdje stanujete, prije nego što počnete da radite. Informirajte ovu službu i u onda kada mijenjate poslodavca.

Ako ne posjedujete važeću legitimaciju za strance ili posjedujete turističku vizu, nemate pravo na zaposlenje.

Informacije o pristupu tržištu rada i o važećim odredbama u pogledu visine plaća i uvjeta rada možete dobiti kod sljedeće dvije stručne službe.

beco Berner Wirtschaft

Ausländische Erwerbstätige
Laupenstrasse 22, 3011 Bern
Tel. 031 633 58 10
E-Mail info.arbeit@vol.be.ch
www.be.ch/arbeits

Migrationsdienst des Kantons Bern (Migraciona služba Kantona Bern)

Eigerstrasse 73, 3011 Bern
Tel. 031 633 53 15
E-Mail midi.info@pom.be.ch
www.be.ch/migration

Kako mogu tražiti posao?

Oglase za posao možete naći u dnevnim novinama, regionalnim ili gradskim oglasnicima ili na internetu. Platforma www.treffpunkt-arbeit.ch sadrži pored oglasa za radna mjesta i savjete o traženju posla i o prijavama za uposlenje.

Svoju prijavu za uposlenje s priložima možete deponirati i kod različitih Ureda za upošljavanje na određeno vrijeme u Vašem regionu. Oni posreduju ne samo kod upošljavanja na određeno vrijeme, nego i kod upošljavanja na neodređeno vrijeme.

Osim toga, ispričajte svim svojim prijateljima, poznanicima, rodbini i susjedima da tražite radno mjesto. Često se radna mjesta dodjeljuju preko mreže poznanstava.

Posebno za osobe sa stranim porijeklom neke organizacije nude mentorske programe, projekte za lakše stupanje u poziv, kao i za dalje usavršavanje. Pregled različitih ponuda možete naći na internetskoj stranici: www.integration-be.ch

Gdje mogu dobiti podršku prilikom traženja uposlenja?

Savjet možete dobiti u Regionalnom centru za posredovanje prilikom upošljavanja (RAV). Ukupno 19 RAV-ovih sjedišta u Kantonu Bern možete naći na internetskoj stranici: www.be.ch/arbeit

TriiO nudi, uz prethodnu prijavu, osobno (individualno) savjetovanje u vezi s radom i nezaposlenošću. Tu možete besplatno koristiti i oglasnike za upošljavanje, internet i radna mjesta opremljena kompjuterom. Uz to možete dobiti pomoć pri sastavljanju Vaše prijave na oglas s priložima.

TriiO

Spitalgasse 33, 3011 Bern
Tel. 031 311 91 55
E-Mail info@trio.ch
www.trio.ch

Hoće li moja strana diploma biti priznata u Švicarskoj?

Nisu sve strane diplome priznate u Švicarskoj. Za pitanja u vezi s Vašom diplomom možete se obratiti na sljedeću adresu:

Staatssekretariat für Bildung, Forschung und Innovation (SBFI)

(Državni sekretarijat za obrazovanje, istraživanje i inovacije - SBFI)

Kontaktstelle für die Anerkennung von Berufsqualifikationen

(Kontakt služba za priznavanje profesionalnih kvalifikacija)

Einsteinstrasse 2, 3003 Bern

Tel. 058 462 28 26

E-Mail kontaktstelle@sbfi.admin.ch

www.sbfi.admin.ch/diploma

Informacije o priznavanju stranih kvalifikacija stečenih obrazovanjem daju i centri za savjetovanje za odabir zanimanja i informacije (BIZ). Njihove adrese možete naći na internetskoj stranici: www.be.ch/biz

Kako se dalje mogu obrazovati?

Potražite ovdje u praktičnoj bazi podataka o daljem obrazovanju podatke u Vašoj oblasti interesiranja: www.w-a-b.ch

Za savjetodavni razgovor se možete prijaviti i Centru za savjetovanje za odabir zanimanja i informacije (BIZ) Vašeg regiona, kako biste dobili pregled različitih ponuda za dalje obrazovanje. Adrese regionalnih centara (BIZ) možete naći na internetskoj stranici: www.be.ch/biz

Želim se ponovo orijentirati po pitanju poziva. Gdje mogu dobiti podsticaje za to?

Savjetovalište za odabir zanimanja, studija i karijere Kantona Bern rado će Vas informirati o mogućnostima za obrazovanje i usavršavanje. Ovo savjetovalište Vam, osim toga, pomaže da razjasnite svoja interesovanja i sposobnosti. Javite se direktno Centru za savjetovanje za odabir zanimanja (BIZ) u Vašem regionu. Dalje informacije i podatke potrebne za uspostavljanje kontakta možete naći na internetskoj stranici: www.be.ch/biz

Stanovanje

Tražim stan. Kako treba da postupim?

Oglase za stanove također možete naći u dnevnim novinama, oglasnicima u Vašem regionu i na internetu (npr. www.immoscout24.ch ili www.anzeiger.ch).

Adrese internetskih tražilica (pretraživača) za stanove, savjete za preseljenje i prijavljivanje, kao i podsjednik „Stanovanje u Švicarskoj“ na 15 jezika nalazi se na internetskoj stranici: www.integration-be.ch

Vodite računa o tome da se u roku od prvih 14 dana prijavite općini u kojoj stanujete, ukoliko se useljavate u novi stan.

Gdje mogu dobiti informacije o pravnim odredbama u vezi sa iznajmljivanjem stana?

Informaciju o pitanjima vezanim za pravne odredbe o iznajmljivanju stana možete dobiti kod kantonalnih službi za rješavanje sporova. Adrese službe nadležne za Vaš region možete naći na internetskoj stranici: www.be.ch/justiz > Schlichtungsbehörden. Korisna služba za obraćanje je i Kantonalno udruženje podstanarki i podstanara. Ovo udruženje nudi svojim članovima besplatno pravno savjetovanje i sve druge usluge vezane za pravne probleme oko iznajmljivanja stanova.

Mieterinnen- und Mieterverband Kanton Bern (Udruženje podstanarki i podstanara Kantona Bern)

Monbijoustrasse 61, 3007 Bern
Postfach, 3000 Bern 23
Tel. 0848 844 844
E-Mail mv@mvbern.ch
www.mieterverband.ch

Dalje informacije i savjetovišta o pitanjima vezanim za pravne odredbe o iznajmljivanju stana možete naći i na internetskoj stranici: www.integration-be.ch

Vaspitanje / Čuvanje djece / Škola

Postala/o sam majka/otac i imam pitanja o postupanju s mojim malim djetetom. Kome se mogu obratiti?

Savjetovanište za majke i očeve nudi svim roditeljima besplatno savjetovanje i podršku, kako bi im dalo orijentaciju, ohrabrenje i sigurnost u materinstvu i očinstvu. Ovisno od životne faze i starosti djeteta roditelji imaju različita pitanja. Savjetovanište za majke i očeve ima specifične ponude za one koji će postati roditelji, za vrijeme nakon poroda, kao i za vrijeme od prve godine života pa do polaska u vrtić. Ovakva savjetovaništa postoje u skoro svim općinama Kantona Bern. Adrese i točna mjesta možete naći na internetskoj stranici: www.mvb-be.ch

Kako se mogu ojačati u mojoj ulozi majke ili oca i naučiti više o temama vezanim za vaspitavanje?

Fondacija Berner Gesundheit redovno na različitim mjestima u Kantonu Bern nudi tečajave, koji pružaju podršku roditeljima u vaspitavanju njihove djece. Više informacije o tome možete naći na internetskoj stranici: www.bernergesundheit.ch

I na porodičnim susretima, u centrima za majke i na sastajalištima u susjedstvu postoje tečajevi za roditelje. Raspitajte se u Vašoj općini stanovanja ili pogledajte na internetskoj stranici www.integration-be.ch koje ponude postoje u Vašem regionu.

Kako je izgrađen školski sistem u Kantonu Bern?

Obavezno vrijeme školovanja iznosi jedanaest godina. Nastava i nastavna sredstva su besplatni.

Kao pripremu za školu sva djeca nakon četvrtog rođendana posjećuju dvije godine dječji vrtić.

Nakon dječjeg vrtića djeca šest godina pohađaju primarni stupanj školskog obrazovanja (osnovno obrazovanje) i nakon toga prelaze na sekundarni stupanj školskog obrazovanja, koji traje tri godine.

Informacije o školi i o dječjem vrtiću možete na mnogim jezicima naći na internetskoj stranici:

www.ers.be.ch/elterninfo

Erziehungsdirektion des Kantons Bern (Direkcija za vaspitanje Kantona Bern)

Sulgeneckstrasse 70, 3005 Bern

Tel. 031 633 84 51,

E-Mail akvb@ers.be.ch,

www.ers.be.ch

Nakon završetka obaveznog vremena školovanja stoje na raspolaganju mnoge mogućnosti. Najbolje je da se kod Savjetovaništa za odabir poziva, studije i karijeru Kantona Bern (www.be.ch/biz) informirate o različitim ponudama.

Ovisno od interesovanja i sposobnosti može se pohađati zanat sa ili bez završne mature, gimnazija, neka srednja stručna škola ili srednja trgovačka škola.

Švicarska ima dualni sistem stručnog obrazovanja. To znači da se učenje zanata sastoji iz praktičnog dijela u nekom pogonu za sticanje obrazovanja, kao i iz teoretskog dijela u stručnoj školi. Za vrijeme učenja zanata može se položiti zanatska matura. Ona daje pravo za pohađanje više stručne škole, kao i nekih studijskih grupa na univerzitetima. Time je put preko učenja zanata ekvivalentan putu preko gimnazije. On pored toga često pruža bolje profesionalne perspektive

Dalje informacije o pojedinačnim obrazovnim pravcima možete naći na internetskoj stranici: www.ers.be.ch (> Berufsbildung oder > Mittelschule) i www.integration-be.ch

Podsjetnik na pet različitih jezika o prelasku u gimnaziju u Kantonu Bern možete naći na internetskoj stranici: www.ers.be.ch/aufnahmegym

Udruženje za roditelje sa stranog govornog područja i obrazovanje nudi svake godine na 15 jezika informativne večeri o obrazovnom sistemu.

Verein für fremdsprachige Eltern und Bildung
(Udruga za roditelje sa stranog govornog područja i obrazovanje)
 Tel. 031 331 50 63
 E-Mail fremdsprachige_eltern@yahoo.de

Kako ću prijaviti svoju djecu u školu?

Djecu prijavite kod Općinske uprave ili direktno kod školske uprave u Vašoj općini stanovanja.

Želim da moja djeca budu dobro pripremljena za školu i da već prije polaska u dječji vrtić nauče njemački odnosno francuski. Koje ponude postoje?

Redovno posjećivanje cjelodnevnog dječjeg vrtića, neke grupe za igru ili porodice za dnevni smještaj djece predstavljaju dobru mogućnost za Vaše dijete da rano nauči i vježba određeni jezik kojim se govori u Švicarskoj. Više informacija o tim ponudama možete naći na internetskoj stranici: www.be.ch/familie

Postoje tečajevi jezika za roditelje, koji nude čuvanje djece za vrijeme nastave, tokom kojeg se djeca jezički podstiču. Takve ponude tečajeva možete naći na internetskoj adresi:

www.be.ch/sprachkurse-migration

Što da radim ako nastupe problemi u školi?

Razgovarajte s učiteljima. Možete se obratiti i Savjetovalištu za vaspitanje Kantona Bern. Mjesta, adrese i telefonske brojeve svih 13 regionalnih centara možete naći na internetskoj stranici:

www.erz.be.ch/erziehungsberatung

Neke općine uz to nude i školski socijalni rad u formi savjetovanja kod socijalnih ili osobnih problema djece i omladine, kao i njihovih roditelja. I škola sama pomaže da se socijalni problemi, koji ugrožavaju uspjeh u školi, što prije prepoznaju i da se primjene neophodne mjere. Raspitajte se jednostavno kod školske uprave u Vašoj općini.

Želim svoje dijete dati na čuvanje. Koje mogućnosti postoje?

U Kantonu Bern možete polagati pravo na različite ponude za čuvanje djece van porodice. Dalje informacije o troškovima, kao i o pomoći kod traženja adekvatne ponude možete naći na internetskoj stranici: www.gef.be.ch www.be.ch/familie

Gesundheits- und Fürsorgedirektion des Kantons Bern (Direkcija za zdravlje i socijalnu pomoć Kantona Bern)

Sozialamt

Rathausgasse 1, 3011 Bern

Tel. 031 633 78 11

E-Mail info.soa@gef.be.ch

www.be.ch/familie

Postoje pored toga škole sa cjelodnev-
nim boravkom, u kojima svoju djecu mo-
žete dati na čuvanje prije nastave, za vri-
jeme podnevne pauze ili nakon nastave.
Ovakvo čuvanje je po pravilu integrirano
u narodnu školu u općini i održava se u
prostorijama škole. Cijene za škole sa
cjelodnevnim boravkom obračunavaju se
prema dohotku, imovini i veličini porodi-
ce. Pregled bernskih općina koje imaju u
ponudi škole sa cjelodnevnim boravkom,
kao i dalje informacije možete naći na in-
ternetskoj stranici: www.be.ch/familie

Zdravlje / socijalna sigurnost

Bolestan/bolesna sam. Kojeg ljekara trebam konsultirati?

Možete se slobodno odlučiti kojem ljekaru želite ići. Postoje ipak modeli zdravstvenog osiguranja sa ograničenim pravom izbora ljekara. U svakom telefonskom imeniku naći ćete adrese brojnih ljekara. S obzirom na poznavanje stranih jezika, specijalnost i region, ljekare možete ciljano tražiti na internetskoj stranici: www.doctorfmh.ch

Najbolje Vam je izabrati kućnog ljekara / kućnu ljekarku u koga/koju imate povjerenja. U slučaju bolesti su kućni ljekari / kućne ljekarke u Švicarskoj Vaša prva kontakt-osoba. Oni često dolaze u kućne posjete, a u hitnim slučajevima su dostupni i noću ili u dane vikenda. Ako je to potrebno, oni će Vas uputiti ljekaru specijalisti ili dalje u bolnicu. Samo u situacijama opasnim po život obratite se bolničkim hitnim službama.

Za hitne medicinske konsultacije u Gradu Bernu Vam stoje na raspolaganju sljedeće službe kućnih ljekara za hitne slučajeve:

Region Bern:

CITY NOTFALL AG

(svakoga dana 7.00–22.00 sati)
Bubenbergplatz 10, 3011 Bern
Tel. 031 326 20 00
E-Mail info@citynotfall.ch
www.citynotfall.ch

Praxiszentrum am Bahnhof

Parkterrasse 10, 3012 Bern
Tel. 031 335 50 00
E-Mail pzb.bern@hirslanden.ch
www.hirslanden.ch (> Kliniken und Zentren > Bern > Praxiszentrum am Bahnhof)

Region Biel:

notfallpraxisbiel Spitalzentrum Biel

Vogelsang 84, 2501 Biel
Tel. 032 324 48 44
www.notfallpraxisbiel.ch

Region Thun:

Hausärztlicher Notfalldienst Region Thun

Krankenhausstrasse 12, 3600 Thun
Tel. 033 226 45 56
E-Mail public@han-rt.ch
www.notfallthun.ch

Želio/željela bih više saznati o švicarskom zdravstvenom sistemu ili o nekoj određenoj temi iz oblasti zdravlja. Kome se mogu obratiti?

Imate li specifična pitanja o ishrani i kretanju? O djeci i zdravlju? O ljubavi i seksualnosti? Ili uopće o zdravstvenom zbrinjavanju u Švicarskoj? Brošure na mnogim stranim jezicima možete pronaći ili besplatno naručiti na internetskoj adresi: www.migesplus.ch

Kako odabrati zdravstveno osiguranje?

Zdravstveno osiguranje je u Švicarskoj obavezno. Ko se želi nastaniti u Švicarskoj, mora u roku od tri mjeseca zaključiti osnovno zdravstveno osiguranje kod neke organizacije zdravstvenog osiguranja. Dalje informacije možete naći na internetskoj stranici: www.integration-be.ch

Ima mnogo različitih organizacija zdravstvenog osiguranja. Možete sami odlučiti gdje ćete se osigurati. Svaka organizacija zdravstvenog osiguranja je obavezna da Vas uključi u osnovno zdravstveno osiguranje. Osnovno zdravstveno osiguranje pokriva troškove liječenja kod ljekara, kao i u bolnicama u Kantonu Bern. Jedan dio ljekarskog ili bolničkog

računa morate međutim sami izmiriti. To je osobno učešće - participacija.

Organizacija zdravstvenog osiguranja neće preuzeti troškove zubarskih usluga liječenja. Na sljedećoj internetskoj stranici možete uporediti koja Vam organizacija zdravstvenog osiguranja najviše odgovara: www.comparis.ch

Dalje informacije o ponudama i premijama različitih organizacija zdravstvenog osiguranja možete naći na internetskoj stranici: www.bag.admin.ch

Ako vrlo malo zarađujete, možete dobiti pojeftinjenje premije. To znači da će Savezna država i Kanton platiti jedan dio Vaše premije. Pravo na pojeftinjenje premije će po pravilu biti automatski preispitano na temelju dostavljene poreske prijave. Osobe sa dozvolom boravka B, L, N ili F moraju Službi za socijalno osiguranje i Nadzornoj instituciji Fondacije podnijeti zahtjev za pojeftinjenje premije. Tamo ćete dobiti dalje informacije i potrebne formulare.

**Amt für Sozialversicherung und
Stiftungsaufsicht (ASVS)**
**(Služba za socijalno osiguranje i
Nadzorna institucija Fondacije)**
Abteilung Prämienverbilligung und
Obligatorium
**(Odjeljenje za pojeftinjenje premije i
obligatorij (obavezno osiguranje))**

Forelstrasse 1, 3072 Ostermundigen
Tel. 0844 800 884
E-Mail asv.pvo@jgk.be.ch
www.be.ch/asvs

Što je to AHV/IV?

U Švicarskoj su obavezni starosno osiguranje i osiguranje nasljednika (Alters- und Hinterlassenenversicherung (AHV)), kao i invalidsko osiguranje (Invalidenversicherung (IV)). AHV je dio penzijskog osiguranja. Žene dobivaju starosnu penziju nakon napunjene 64. godine starosti, muškarci nakon napunjene 65. godine starosti.

Invalidsko osiguranje osigurava Vaše egzistencijalne potrebe, ako ste, na primjer, nakon neke nezgode samo još djelimično radno sposobni ili uopće niste više radno sposobni, ili zbog zdravstvenih ograničenja od samog rođenja niste u mogućnosti da radite.

Od napunjene 18. godine života morate plaćati doprinose za AHV/IV. Zaposlenim osobama će oni biti automatski odbijani od zarade. Ako ste nezaposleni ili ste samostalni poduzetnik, doprinose morate plaćati sami direktno kod ovog osiguranja.

Ausgleichskasse des Kantons Bern

Chutzenstrasse 10, 3007 Bern
Tel. 031 379 79 79
E-Mail info@akbern.ch
www.akbern.ch

Dalje informacije o AHV/IV i sve potrebne formulare možete naći na internetskoj stranici: www.ahv-iv.ch

Koja druga osiguranja bih trebao/ trebala zaključiti, iako nisu obavezna?

Preporučuje se zaključivanje sljedećih osiguranja. Skoro sve osobe u Švicarskoj ih imaju zaključene.

Osiguranje od nezgode:

Ako radite, osigurani ste od nezgode preko Vašeg poslodavca. Ako radite više od osam sati sedmično kod istog poslodavca, onda ste preko njega osigurani i od nezgode izvan radnog vremena. Ako nemate posao ili radite manje od osam sati sedmično, osiguranje od nezgode možete zaključiti preko, na primjer, Vaše organizacije zdravstvenog osiguranja.

Osiguranje od odgovornosti za štetu:

Ako nekome nanesete štetu, Vi ste za nju odgovorni. To znači, da Vi za nju morate platiti. Osiguranje od odgovornosti za štetu štiti Vas od finansijskih posljedica ovakvih šteta. Često su sa niskim premijama osigurane već velike sume za obeštećenje. Pregled ponuda različitih osiguranja od odgovornosti za štetu možete naći na internetskoj stranici: www.comparis.ch

Osiguranje stvari u domaćinstvu:

Osiguranje stvari u domaćinstvu pokriva štete koje nastanu na Vašem stanu i na Vašem posjedu zbog djelovanje vatre, vode, elementarnih nepogoda (npr. oluja ili poplava), krađe i loma stakla. Vlasnici stana koji Vi želite unajmiti najčešće zahtijevaju da Vi zaključite osiguranje stvari u domaćinstvu. Osiguranje stvari u domaćinstvu se često nudi zajedno sa osiguranjem od odgovornosti za štetu. Pregled različitih ponuda i premija možete naći na internetskoj stranici: www.comparis.ch

Dalje informacije o osiguranjima možete naći na internetskoj stranici: www.integration-be.ch

Zaštita od diskriminacije

Gdje ću dobiti podršku ukoliko postanem žrtva diskriminacije ili rasizma?

Kanton i općine imaju zadatak da se brinu o izbjegavanju i suzbijanju diskriminacije. Osnovno pravo na zaštitu od diskriminacije zbog rase, boje kože, spola, uzrasta, jezika, porijekla, načina života, seksualne orijentacije, političkih ili religioznih uvjerenja, kao i tjelesne, intelektualne ili psihičke ometenosti, važi za svaku osobu, neovisno od statusa u pogledu boravka i nacionalnosti.

Kontakt službe za integraciju (adrese pogledati na stranici 5) savjetuju osobe koje su pogođene diskriminacijom. Žrtve diskriminacije dobijaju osim toga podršku kod sljedećih službi:

Rechtsberatung für Opfer von Diskriminierung:
(Pravno savjetovanje za žrtve diskriminacije):

**Berner Rechtsberatungsstelle
für Menschen in Not (RBS)
(Bernska služba za pravno savjetovanje
ljudi u nevolji - RBS)**

Eigerplatz 5, 3007 Bern
Tel. 031 385 18 20
E-Mail rbs.bern@bluewin.ch
www.rechtsberatungsstelle.ch

Informations- und Beratungsstelle zu Gewalt
und Rassismus:
(Služba za informacije i savjetovanje u slučaju
nasilja i rasizma):

**gggfon – gemeinsam gegen Gewalt
und Rassismus
(gggfon - zajedno protiv nasilja i rasizma)**

Tel. 031 333 33 40
E-Mail melde@gggfon.ch
www.gggfon.ch

Informacije, savjetovanje i posredovanje
(ukoliko nije nadležna neka regionalna služba):

**Eidgenössische Kommission gegen
Rassismus EKR
(Federalna Komisija za Rasizam - EKR)**

Schwanengasse 2, 3003 Bern
Tel. 031 324 12 93
E-Mail ekr-cfr@gs-edi.admin.ch
www.ekr.admin.ch

Daljne informacije i ponude o zaštiti
od diskriminacije i suzbijanju rasizma
možete naći na internetskoj stranici:

www.integration-be.ch

Porez

Novcem od poreza se finansiraju važni zadaci države za opće dobro svih osoba koje žive u Švicarskoj. Na primjer obrazovanje, socijalno blagostanje, zdravstvo ili saobraćaj.

Kako plaćam porez u Kantonu Bern?

Ukoliko ni Vi ni Vaš bračni partner nemate dozvolu za nastanjenje C, porez će Vam biti odbijan direktno od zarade (tzv. porez koji se ubire na izvoru nastanka oporezivih prihoda - Quellensteuer). Osobe sa dozvolom za nastanjenje i Švicarkinje i Švicarci, kao i njihovi strani bračni partneri, moraju svake godine sami popuniti i predati poresku prijavu.

Ako imate pitanja vezana za porez, obratite se Vašem poslodavcu ili kantonalnoj poreskoj upravi. Na njihovoj internetskoj stranici možete naći i mnogo korisnih savjeta i informacija.

Steuerverwaltung des Kantons Bern (Poreska uprava Kantona Bern)

Brünnenstrasse 66, 3018 Bern
Postadresse: Postfach 8334, 3001 Bern
Tel. 031 633 60 01,
www.be.ch/steuern

Moram li plaćati radio- i TV-pretplatu?

Prijem radio i TV signala u Švicarskoj podliježe naplati. Pretplata će biti naplaćena preko Billag AG. Ovdje se morate prijaviti ukoliko posjedujete televizijski ili radio aparat ili imate uređaj putem kojeg možete pratiti radio- i TV-program (npr. kompjuter ili smart mobilni telefon). Po domaćinstvu je dovoljna jedna prijava. Emisije na različitim uređajima može gledati i slušati bilo koji broj osoba u domaćinstvu.

Billag AG Contact Center

Postfach, 1701 Freiburg
Tel. 0844 834 834
E-Mail suisa@billag.com
www.billag.ch

Mobilnost

Kako mogu koristiti za kretanje sredstva javnog saobraćaja?

Kanton Bern i cijela Švicarska raspolazu dobro izgrađenom željezničkom i autobuskom mrežom. Redove vožnje, planove linija i regionalne pretplatne karte možete naći na internetskoj stranici: www.s-bahn-bern.ch

Tarifna udruženja omogućavaju promjenu saobraćajnog sredstva s istom voznom kartom. U Kantonu Bern postoje sljedeća tarifna udruženja:

Region Bern-Solothurn-Biel-Berner Jura:

LIBERO

www.mylibero.ch

Region Thun-Berner Oberland:

BeoAbo

www.beoabo.ch

Švicarske savezne željeznice (Die Schweizerischen Bundesbahnen SBB) nude pretplatne karte važeće na cjelokupnoj teritoriji Švicarske. Sa tzv. „Halbtax-Abo“ možete koristiti skoro sva javna prevozna sredstva uz plaćanje samo polovice cijene. Informacije o pretplatnim kartama SBB-a, kao i sveobuhvatne informacije o redovima vožnje u cijeloj Švicarskoj možete dobiti na svakom šalteru na željezničkoj stanici ili na internetskoj stranici: www.sbb.ch

Ukoliko želite unajmiti automobil, Mobility-Carsharing - pored mnogih drugih kuća za iznajmljivanje automobila - na 1150 lokacija za iznajmljivanje u Švicarskoj nudi automobile raznih veličina. Za to morate postati član kod Mobility: www.mobility.ch

Na što moram obratiti pažnju kada vozim bicikl?

Bicikl – ili „Velo“, na švicarskom nje-mačkom - je omiljeno prevozna sredstvo u Švicarskoj. Preporučljivo je zaključivanje osiguranja od odgovornosti za štetu, kako biste bili osigurani u slučaju nezgoda koje ste prouzokovali kao vozač bicikla. Više informacija o tome možete naći na stranici 22.

Spisak najljepših puteva za vožnju biciklom možete naći na internetskoj stranici: www.veloland.ch ili kod udruženja Pro Velo, koje nudi i tečajeve za vožnju bicikla za djecu i odrasle.

Pro Velo Kanton Bern

Postfach 6711

3011 Bern

Tel. 031 318 54 12

E-Mail sekretariat@pro-velo-be.ch

www.pro-velo-be.ch

Svoju vozačku dozvolu sam stekao/stekla u inozemstvu (inostranstvu). Smijem li sa njom voziti automobil u Švicarskoj?

Vašu stranu vozačku dozvolu možete koristiti u Švicarskoj 12 mjeseci. Nakon toga je morate zamijeniti za švicarsku vozačku dozvolu. Dalje informacije i potrebne formulare možete naći na internetskoj stranici:

www.be.ch/svsa > Führerausweise

Strana motorna vozila i prikolice moraju biti opremljeni švicarskim registarskim tablicama, ako se sa njima duže od jedne godine zadržavate u Švicarskoj. Ako Vašim vozilima u Švicarskoj uz naplatu prevozite osobe ili robu, morate to odmah prijaviti.

Strassenverkehrs- und Schifffahrtsamt des Kantons Bern (Služba za cestovni i brodski saobraćaj Kantona Bern)

Schermenweg 5, Postfach, 3001 Bern
Tel. 031 634 21 91
E-Mail zfu.svsa@pom.be.ch
www.be.ch/svsa

Što moram znati kao vozač automobila?

U švicarskom cestovnom saobraćaju važe sljedeće najveće brzine, odstupanja su signalizirana:

U naseljenom mjestu: 50 km/h
Van naseljenog mjesta: 80 km/h
Autoceste: 100 km/h
Autoput: 120 km/h

Autoputevi su sa obaveznom naplatom: neophodna Vam je naljepnica (tzv. vinjeta) za korištenje autoputa. Možete je kupiti, na primjer, kod carinske kontrole na granici, na bezinskim crpkama (pumpama), u pošti ili na kiosku.

U Švicarskoj važi alkohol-promil granica od 0.5 promila. Profesionalni vozači, novi vozači, učenici auto-škola, nastavnici auto-škola, kao i prateće osoblje u vožnjama u cilju obuke ne smiju uopće konzumirati alkohol prije vožnje (0,1 promila). Ko s povećanom vrijednošću alkohola u krvi upravlja motornim vozilom ili prati vožnju u cilju obuke, mora računati s pravnim posljedicama.

Ukoliko posjedujete vlastito motorno vozilo, morate zaključiti osiguranje za motorno vozilo. Ovo osiguranje pokriva štete na drugim osobama ili predmetima u posjedu drugih osoba. Bez takvog osiguranja od odgovornosti za štetu ne može se dobiti registarska tablica za vozilo od Službe za cestovni saobraćaj.

Diese Broschüre ist in folgenden Sprachen erhältlich:

Deutsch, Französisch, Albanisch, Bosnisch/Kroatisch/Serbisch, Chinesisch (Mandarin), Englisch, Italienisch, Polnisch, Portugiesisch, Spanisch, Tamilisch, Thailändisch, Türkisch

Download unter www.be.ch/integration > Publikationen > Migration > Informationsmaterial

2016

Cette brochure est disponible dans les langues suivantes :

Allemand, français, albanais, anglais, bosnien/croate/serbe, chinois (mandarin), espagnol, italien, polonais, portugais, tamoul, thaïlandais, turc.

Elle est téléchargeable sous www.be.ch/integration > Publications > Migration > Matériel d'information

2016